

Reactie Nederlandse Vereniging van gecertificeerde Incasso-ondernemingen (NVI)

op de internetconsultatie terzake Wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het toekennen van de bevoegdheid aan de rechter om een betalingsregeling op te leggen

De Nederlandse Vereniging van gecertificeerde Incasso-ondernemingen (NVI, 1989) is de brancheorganisatie van en voor incassobureaus die zijn allen Incasso Keurmerk- gecertificeerd zijn. De leden van de NVI¹ staan voor MVI: Maatschappelijk Verantwoorde Incasso. De controle van de NVI-kantoren wordt uitgevoerd door het onafhankelijke Keurmerkinstituut te Zoetermeer. Hierdoor is de kwaliteit van het incassoproces met een hoge standaard geborgd. Incasso-ondernemingen die het NVI Incasso Keurmerk voeren voldoen aan strenge (kwaliteits)eisen.

De private incassobranche helpt schulden vroeg in de ‘schuldenketen’ op te lossen. Deze belangrijke rol moet daarom ingevuld worden met oog voor het belang van de schuldeiser én de schuldenaar. Het motto van de NVI is al jaren: ‘wie iets koopt, moet daarvoor betalen’. Gebeurt dat niet of niet meteen, dan helpen onze leden daarbij. Niemand is gebaat bij verdere escalatie zoals dure gerechtelijke procedures of langdurige trajecten van schuldhulpverlening. Wel bij snellere afhandeling, ruimte in het toestaan van een minnelijke betalingsregeling en vooral ook minder kosten en daardoor minder stress, voor schuldenaar én schuldeiser.

Doelstellingen wetsvoorstel

De NVI is verheugd dat op diverse momenten in de schuldenketen wordt gezocht naar oplossingen die voorkomen dat onbetaalde rekeningen uiteindelijk leiden tot problematische schuldensituaties. Al in het regeerakkoord 2017-2021 was opgenomen dat de juridische afhandeling van schulden zou moeten worden verbeterd.

Maar dat het onderhavige wetsvoorstel waarin de civiele rechter een passende betalingsregeling kan opleggen tegen de wil van de schuldeiser, zoals gesteld ‘bijdraagt aan verbetering van de positie van schuldenaren die hun schuld niet ineens kunnen terugbetalen’, wagen we ernstig te betwijfelen. Ook draagt dit niet bij aan het gestelde ‘voorkomen van oplopende schulden’. Niets is ter onderbouwing hiervan aangereikt.

We hebben begrip voor de wens die (veelal kanton)rechters hebben om aan schuldenaren die ter zitting verschijnen een betalingsregeling te kunnen toezeggen indien zij daarom vragen. Maar sinds jaar en dag zijn schuldeisers c.q. hun eventuele incasso-intermediairs heel goed in staat om daaraan voorafgaand, of na vonniswijzing alsnog over te gaan tot het sluiten van een betalingsregeling met een schuldenaar.

Dat de huidige wetgeving in art. 6:29 BW geen maatwerk biedt voor betaling in gedeelten is niet voor niets. De rechter is er om te beslissen op de inhoud van een voorgelegde dagvaarding. De schuldeiser bepaalt of en zo ja, onder welke voorwaarden hij een betalingsregeling met de schuldenaar aangaat. Dat in het wetsvoorstel wordt betoogd dat het toewijzen van de vordering ‘de schuldenproblematiek van de schuldenaar kan verergeren’, is een redenatie die we echt niet kunnen volgen.

Dat passende betalingsregelingen kunnen bijdragen aan het voorkomen dat mensen (verder) in financiële problemen komen zoals gesteld in de MvT, beaamt de NVI volmondig. Het zal niet verbazen dat we de mening zijn toegedaan dat daarvan écht sprake is wanneer afdoening, al dan niet via een regeling, vooral in de minnelijke fase tot stand wordt gebracht, zoals ook is beaamd in het rapport ‘Betalingsregelingen’.

Ter onderbouwing geven we graag nog mee dat op een aantal van ruim 4 miljoen incassozaken dat jaarlijks door de NVI-leden wordt behandeld, in minder dan 5% de gang naar de rechter wordt gemaakt (cijfers 2021).

¹ Per juni 2022 heeft de NVI 27 leden en 1 geassocieerd lid en een gezamenlijk geschat marktaandeel van 65% van de incassomarkt

Pilots

De geschetste pilots die in de MvT ter onderbouwing van het wetsvoorstel worden aangereikt mogen wellicht als succesvol worden bestempeld, maar niet mag onbelicht blijven dat daarin 'optimale omstandigheden' zijn gecreëerd, zoals het voortdurend aanwezig zijn van schuldeiser en schuldhulpverleners. Het is algemeen bekend dat in reguliere rechtszaken schuldeisers niet standaard aanwezig zijn ter zitting.

Wanneer een rechter een verzoek krijgt voor een betalingsregeling door een schuldenaar zal de realiteit zijn dat er een extra zitting moet worden gepland, met alle extra kosten voor de schuldeiser van dien. We vragen ons niet alleen af welk een vertragend effect dit zal hebben op de afwikkeling van de rechtsgang, maar vooral ook welk (verhogend) kostenaspect een en ander met zich zal meebrengen voor de schuldeiser, en uiteindelijk ook voor de schuldenaar. Als we dan nog teruggrijpen op de doelstellingen van het wetsvoorstel dat hogere kosten moeten worden voorkomen, lijkt de onhaalbaarheid van het wetsvoorstel voor de hand liggend.

Vroegsignalering

In de MvT is niet aangegeven hoe een rechter dient om te gaan met acties door een schuldeiser in het kader van vroegsignalering en overige acties in het voortraject, zoals bij een uitgebreid minnelijk incassotraject, terwijl daar naar onze mening waarde aan gehecht zou moeten worden. Per 1 januari 2021 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (wgs) gewijzigd. Met die wetwijziging zijn gemeenten belast om op basis van signalen van derden – zoals woningcorporaties, energiebedrijven en zorgverzekeraars – de schuldenaar te benaderen en indien mogelijk in contact te brengen met schuldhulpverlening.

In de MvT staat vermeld (randnummer 2.4.2.): *'Door de vroegsignalering kan er effectieve professionele schuldhulpverlening worden aangeboden en samen met de schuldenaar worden gewerkt aan een schuldenvrije toekomst.'* Dat die schuldenvrije periode helaas niet voor iedereen van lange(re) duur is, moge overigens blijken uit een recente Schulden Monitor van Stichting BKR². Als gesteld kan worden dat schuldhulpverlening voor een grotere groep schuldenaren helpt om hun situatie voor langere tijd te verbeteren, is het van groot belang dat die schuldenaren ook tijdig bereikt worden.

De schuldeiser die een vroegsignalering heeft doorgegeven en het bericht ontvangt dat de schuldenaar zich niet tot de schuldhulpverlening heeft gewend, moet erop mogen vertrouwen dat hij bij het voorleggen van zijn vordering aan de rechtbank aanspraak kan maken op betaling van de vordering ineens, of zelf de vrijheid heeft een betalingsregeling aan te gaan op zijn voorwaarden.

Ook de schuldeiser die de schuldenaar in het voortraject in de gelegenheid heeft gesteld om een betalingsregeling te treffen en aantoonbaar rekening heeft gehouden met de financiële situatie van de schuldenaar, dan wel actief heeft gewezen op de mogelijkheid om gebruik te maken van schuldhulpverlening en bijvoorbeeld na een huisbezoek een betalingsregeling heeft getroffen, zou bij de rechter meer gehoor moeten vinden dan een schuldenaar die geen of slechts beperkt pogingen heeft ondernomen om voor het starten van een juridisch traject tot een reële betalingsregeling te komen.

Kostenrisico

Het besluit om naar de rechter te stappen houdt voor de schuldeiser ook een kostenrisico in. De schuldeiser financiert de kosten van de procedure voor, in de hoop en veronderstelling dat deze betaald worden. Het komt helaas nog te vaak voor dat een schuldenaar geen verhaal blijkt te bieden. Ook voor de schuldeiser is het van daarom belang dat de schuldenaar bereikt wordt voordat een procedure aanhangig wordt gemaakt.

² <https://www.bkr.nl/zakelijk/pers/2022/7/bijna-een-op-de-tien-nederlanders-valt-binnen-jaar-terug-na-opgelost-betalingsprobleem/>

De afweging van belangen van de schuldeiser zoals deze nu in de memorie van toelichting wordt gememoreerd (randnummer 2.5) is in dat opzicht te summier: *'onevenredige benadeling schuldeiser in het geval deze in betalingsproblemen komt te verkeren als de schuldenaar de vordering in termijnen betaalt'*.

Bij een toewijzend vonnis zou de schuldenaar in ieder geval gehouden moeten zijn om de door de schuldeiser gemaakte proceskosten met voorrang terug te betalen. De reële proceskosten zijn voor de schuldeiser veelal hoger dan de toegewezen proceskosten. Anders is er naar de mening van de NVI per definitie sprake van een onevenredige benadeling van schuldeisers.

Bovendien staat in de MvT dat de schuldeiser de gelegenheid krijgt om zich over de regeling uit te laten. Dat betekent zoals eerder al gesteld opnieuw extra tijdsbesteding, waarmee het de schuldeiser nog meer geld kost. Nogmaals, in die gevallen waar de schuldeiser in het voortraject aantoonbaar het nodige heeft ondernomen of laten ondernemen en/of een melding vroegsignalering heeft gedaan, mag de schuldeiser niet bestraft worden met extra kosten.

Overigens moet worden gezien hoe effectief gemeenten zijn in het daadwerkelijk en tijdig bereiken van inwoners na ontvangst een melding vroegsignalering. Mogelijk dienen zij meer budget te krijgen om de bewoner daadwerkelijk te bereiken. De kosten daarvan zouden kunnen worden verrekend met de besparingen later in het traject, maar dat verkrijgt op een ander moment mogelijk de nodige aandacht.

Herziening beslag- en executierecht en invoering Wet vereenvoudiging beslagvrije voet

Niet vergeten mag worden dat amper twee jaar geleden in 2020 het beslag en executierecht ingrijpend is herzien en voorts per 2021 de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet is ingevoerd. Beide wetten hebben de positie van de schuldenaar *verbeterd*. Invoering van deze wet tot het toekennen van een betalingsregeling door een rechter mag niet leiden tot *benadeling* van een correct optredende schuldeiser.

Beoordeling rechter van financiële situatie schuldenaar

De NVI heeft de nodige bedenkingen als het gaat om de praktische uitvoerbaarheid van het beoordelen van de financiële situatie van een schuldenaar door de rechter. En of er sprake is van problematische schulden, dan wel een enkele vordering of meerdere schulden? Gaat de rechter daarvoor zelf op onderzoek uit om te zien wat haalbaar moet worden geacht? En wat als een schuldenaar al de nodige beslagen op zijn inkomsten heeft liggen, gaat een rechter dan niet mee in het toekennen van de regeling omdat er geen ruimte meer is? Als daarnaast ook nog bedacht wordt dat in het wetsvoorstel is voorzien dat de rechter in ieder geval beide partijen hierin wil horen, betekent dit in ieder geval een (veel) langere procedure.

Daarnaast zijn toetsingscriteria onduidelijk. Hoe wordt bewerkstelligd dat in het gehele land elke schuldenaar in gelijklopende situaties ook gelijklopend wordt bejegend?

Resumerend

Het zal geen verbazing wekken dat de NVI er geen voorstander van is dat aan een rechter wordt toegestaan een betalingsregeling te kunnen opleggen, zelfs tegen de zin van de schuldeiser. Het is niet alleen inperking van de meest basale rechten die een schuldeiser heeft, maar het levert ook een langere procesgang op en leidt daarmee tot hogere proceskosten. Bovendien wordt daarmee niet het effect gesorteerd dat was beoogd en de positie van schuldenaren die hun schuld niet in één keer kunnen terugbetalen wordt niet verbeterd. Aldus wordt niet voorkomen dat schuldenaren (verder) in de financiële problemen komen. We geven ernstig in overweging om van dit wetsvoorstel in ieder geval in deze vorm, af te zien.

Woerden, 14 september 2022